

WEEK-OVERPEINZINGEN

Over taal en taalzuivering
Aan mevrouw (of mejuffrouw) Anonyma

Waarde „lezeres“,

U wordt niet moede mij telkens briefkaarten te sturen, waarin u uw afkeuring erover uitspreekt, dat ik de Nederlandsche taal bederf door het veelvuldig gebruik-maken van „vreemde“ woorden.

Ik zie u in gedachte „Timotheüs“ zitten lezen. U bent een vreedzame ziel, maar wanneer u toegekomen bent aan mijn weekoverpeinzingen neemt u het geweer in uw hand, dat altijd vlak naast u staat. Want, ja, daar loopt het weer vóór u, dat ellendige wild van taalbederf, dat heel het veld van onze Nederlandsche taal afvreet. U legt uw geweer in de houding; u mikt op uw doel en schiet; u denkt: „ha! die is tenminste weer dood.“ Maar het ellendige van uw geval is, dat u een guerilla-oorlog moet voeren: nauwelijks hebt u één vijand neergelegd of er staan twee nieuwe vijanden op. Want de booze man, die al dat verderfelijke wild loslaat in de wei van onze taal, is letterlijk onverbeterlijk.

Mag ik u nu op al uw briefkaarten eens antwoorden? Ik bewonder u. Laat ik dat eerlijk zeggen. U behoort tot het gilde van menschen, die tenminste nog strijden voor een ideaal; en u doet dat met een taai volharding, die voor geen teleurstellingen uit den weg gaat. Van wijken schijnt u niet te weten. Dit is prachtig. Hoe lang achtervolgt u mij nu al met uw kaarten? Ik zou u heusch wel willen voordragen voor een eeredoctoraat aan een of andere hogeschool der Volharding.

Maar u zult het toch met mij eens zijn, dat uw volharding in dienst moet staan van een goed doel, en dat ijver niet altijd bewonderenswaardig is, maar enkel, wanneer hij zich mengt met verstand. Is dat nu wel het geval met u? Ik wil graag deze gelegenheid aangrijpen om eens met u den degen te kruisen.

In de eerste plaats moet ik zeggen dat uw actie voor taalzuivering zeer gebrekkig is en altijd uiterst gebrekkig zal moeten blijven. Als u konsekvent waart, zoudt u veel verder moeten gaan. Dan zoudt u den strijd moeten aanbinden tegen alle vreemde inmengsels in onze taal. Dan zoudt u bezwaar moeten maken tegen woorden, die wij allen dagelijks gebruiken zooals auto, trein, machine, architect, ingenieur, station, enthousiast, piano, anthraciet en duizend andere meer. Dan zoudt u het mes moeten zetten in heel het lichaam van de taal en er uit wegsnijden al die woorden, waarvoor wij op het oogenblik nog geen plaatsvervangers hebben. En als dat nu niet gaat, als men de booze zweer van vreemde woorden niet zomaar kan wegsnijden uit het lichaam van de taal, dan doet de vraag zich voor, op welke wijze men de taal, als voertuig der gedachten, dan het best dient: door vreemde woorden eenvoudig weg te laten of door ze oordeelkundig te gebruiken en daardoor aan de uiting der gedachten geen hinderpaal in den weg te leggen. Ik zou zeggen: door het laatste te kiezen.

In de tweede plaats toorn u in uw laatste briefkaart tegen een bepaald woord dat ik onlangs gebruikte, nl. tegen het Engelsche woord „fit.“ U schrijft: „U heeft dat niet noodig en weet heel goed dat „flink“ hier op zijn plaats was.“ Laat ik u mogen antwoorden dat ik dat nu juist heelemaal niet met u eens ben. „Flink“ geeft allermint weer wat „fit“ bedoelt. Want wat is „fit“? Het woord „fit“ is afgeleid van een Engelsch werkwoord dat „passen“ beteekent en heeft dus een zeer bepaalde kleur. Als mijn lichaam moe is, is het niet „fit“, d.w.z. dan past het niet goed in de omstandigheden waarin het leven, werken moet. Is het lichaam uitgerust, dan is het weer „fit“, d.w.z. dan past het weer in die omstandigheden, dan is het tegen die omstandigheden weer opgewassen. U ziet dus wel dat er een heel bepaalde kleur in dat woord ligt, een kleur die allermint terug te vinden is in het woord „flink.“ Dat zijn twee woorden die elkander, in de diepte, niet raken.

In de derde plaats moeten wij niet vergeten, dat taal

nooit een doel op zichzelf mag worden, maar een dienend werk te verrichten heeft. Taal is de dienaar der gedachten. Ik heb mijn gedachten uit te drukken zoo klaar en zoo begrijpelijk mogelijk. Daarvoor heb ik de beschikking over woorden. Meestal zullen dat woorden van Hollandschen oorsprong zijn. Maar wanneer het Hollandsche woord ontbreekt, wanneer ik voor mijn gedachten geen ander kleeft beschikbaar zie dan een kleeft van vreemde nationaliteit, omdat dit kleeft het eenige is dat past bij de gestalte van mijn gedachten, dan heb ik den plicht dat vreemde woord te gebruiken. Want taal moet mij dienen; moet instrument zijn om mijn gedachten makkelijk te kunnen uiten.

Eindelijk wijs ik er op, dat onze Nederlandsche taal- en woordenschat beperkt is. Dat is eenvoudig een feit; het zou dwaas zijn, dit niet te erkennen. Ik weet wel, dat Paganini, de beroemde vioolvirtuoot, op twee snaren van zijn viool zóó mooi kon spelen, dat de hoorders ontroerd zaten te luisteren op hun plaatsen. En zoo geloof ik dat er met den niet zoo grooten schat van onze woorden een zeer behoorlijke taal kan worden geschreven. Dit neemt echter het feit niet weg dat onze woordenschat beperkt is en dat er niet eindeloos uit geput kan worden. Wat nu te doen? Aanvullen, zooals de Vlamingen het doen, met eigen verzonnen woorden? Voor „ingenieur“ „vernufteling“ gaan zeggen; voor „biljet“ „papierschijf“ invoeren? Maar dat is toch onzin! U kunt geen taal maken. De Tachtigers hebben dat dikwijls geprobeerd en zijn er gedeeltelijk in geslaagd, maar hoe bitter weinig is er van hun poging overgebleven. Ik geloof dat het beter is royaal vreemde woorden te gebruiken. En mijn laatste argument ervoor is dit: behalve het eerbiedigen van onze nationale taal, hebben wij te erkennen, dat er landen zijn die hun uitgebreider leven uitdrukken in een uitgebreider taal. Laat ons eerlijk hun grootheid erkennen door hun taal te gebruiken, als de onze ons in den steek laat of de juiste uitdrukking mist. Dit zijn mijn gedachten. Ik denk niet dat u het in alle opzichten met mij eens zult zijn, maar u wilt ze wel lezen, denk ik, zooals ik altijd geduldig uw bezwaren gelezen heb. En natuurlijk blijf ik graag uw, in den strijd voor taalschoonheid, verbonden

A. G. Barkey Wolf

DE TELEURSTELLING

So wie sijn sinnen aen Gode keert
Die en derf voortaan niet trueren;
Al wort natuere dicke beswaert,
Haer sal wel troost ghebueren.

Die gracie ons Heren die si ons bi,
Bidt dat Hij ons verlichte
Ende van alle sorghen make vrij
Ende ooc die dit liedeken dichte.

Lit een Middeleeuwsh lied.

Het jongetje is teleurgesteld. Hij heeft gespeeld met een makker en deze kameraad heeft hem bedrogen. Dat is vals en het kinderhart is er door geschokt.

Of: hij dacht, dat hij zoo goed zijn les zou kennen; hij had den vorigen avond lang geleerd en op school kreeg hij net een paar vragen, die hij niet kon beantwoorden en werd hij verdacht van nalatigheid. Zijn onderwijzer had hem gevraagd, of hij wel aan het eerstvolgend rapport dacht. En nu gaat hij naar huis met strafwerk en met de gedachte aan dat rapport.

Of: hij had gehoopt op dit of dat, waarop kinderen hopen kunnen — vul dit zelf maar in — en 't moet overgaan.

Of: wat anders, dat kinderleed veroorzaken kan.

Dit kind heeft op zijn manier een illusie gehad en onderzonden, wat er van die fantastische dingen terecht komt. En zoo is er heel wat in het kinderleven, dat onbelangrijk schijnt en in wezen ook onbelangrijk is, maar dat niettemin behoort tot wat Hildebrand kinderrampen genoemd heeft, die het jonge leven verdrietig kunnen maken.

En dat verdriet zelf is weer niet onbelangrijk. Wij glimlachen eens om die pruilende gezichten; we zien ze tegen den achtergrond van het toekomstleven of ook, we glimlachen niet, omdat ze ons zijn de voorboden van wat in dit leven nog aan teleurstelling wacht en we weten het wel: dat is nog wat anders.

Dit jongetje heeft den rug gekeerd naar de plaats, waar hij teleurgesteld werd en hij gaat klagen bij vader en moeder over wat hem neerdrukt. En dan is de pijn wel gauw weer over. Zoo erg is het ook in den regel niet. Zelfs al stroomen er tranen bij. Die wischt moeder wel weg en met die tranen wischt ze ook het leed weg. En leed zonder tranen, waarbij de drager of draagster wegwijnt als een bloem, die verflenst, dat kennen kinderen nog niet.

Toch moeten allen, die kinderen hebben op te voeden, niet vergeten, dat het kleine leed groot kan zijn voor het bewustzijn van het kind, dat het beknellen kan en ongelukkig maken. Anders kunnen ze niet helpen en troosten. Leed is leed, al is er gradueel verschil. En meeleven en meevoelen en begrijpen zijn ook hier voorwaarden, om het te verzachten en te verdrijven. Kinderen merken het gauw genoeg, of ze ergens op wezenlijke hulp kunnen hopen, en onderschatting kan aan opvoeders het vertrouwen der jeugd kosten. En dat zou een groote teleurstelling zijn voor die opvoeders.

Wie denkt aan teleurstellingen is wel echt op het terrein van het menscheijk leven. Een mensch kan ze verwachten. Hij weet wel, dat hij ze niet vindt, maar dat ze hem vinden.

Voor Willem van Haren, een achttiende-eeuwsch dichter was het leven de som van teleurstellingen. Den dood zag hij sluipen om het leven, om er plotseling te grijpen, wat dit leven zijn waarde gaf.

Hier is een levenstrategie, die wonden kan, zoodat er jaren overheen gaan, eer die wonde geneest. Een toekomst kan beloven een schier volmaakt levensgeluk,

maar opeens knapt het alles af. De bruid legt haar witte bloemen op het graf van een pas gestorven moeder. De welvaart, waardoor het leven zijn kleur had gekregen, wordt weggeslagen, zooals een eik wordt geknakt en neergeworpen door den herfststorm.

De laster benadeelt; een dwaas wordt op uw plaats gezet; miskenning vernielt de levens- en arbeidsvreugde — 't is alles triest in het leven en de ouderdom nadert en zoekt een kleine plek op het kerkhof.

En de mensch maakt zijn balans: voordeel — nadeel: wat is de einduitkomst?

We zijn enthousiast begonnen.

We verwachten resultaat.

Levensresultaat.

Niet maar een buitenkansje hier en een zoet winstje daar; een meevallertje nu en nog een straks — maar een bereiken van een gesteld doel door allerlei onder- vinden heen.

Eind goed, al goed.

Maar, als we nu zelf niet zijn, die we droomden, dat we waren . . . Als met name bij geestelijken arbeid de vraag gaat martelen, of we wel geschikt zijn voor een werk met zoo zware verantwoordelijkheid, als we teleurgesteld worden bij zelfonderzoek, dan kan de moede- loosheid in ons komen. Dan vragen we niet, of de menschen ons geschikt achten. De strijd is er, de innerlijke, de strijd met onszelf. We vreezen de mislukking. We sluiten ons op. We worden niet begrepen. De vereen- zaming komt. We strompelen van nederlaag tot neder- laag. De sommen komen niet uit, hoewel we de gegevens zoo secuur hadden gesteld.

Het zijn niet de minsten geweest in het leven, die de teleurstellingen hebben gedragen en die er bijna onder bezweken zijn. Er zijn mannen van naam, vereeuwigd in de historie, die al zuchtende hun weg hebben afgelegd. Henriëtte Roland Holst heeft het zoo ondervonden. Af- gezien nu van de vraag, of ze het zoo niet had kunnen

verwachten. Want er zijn idealen, die hun eigen teleurstellingen in zich hebben. Dat neemt niet weg, dat de ziel, die verwachtte, toch diep lijden kan, omdat wat eens „een prachtige, vlammeende sproke leek” zich openbaarde als ijdelheid.

„Alles is anders gekomen dan we hadden verwacht.”
„Een werd te vaak en te wreed bedrogen en vindt geen kracht voor een nieuw begin.”

Zoo klaagt deze dichteres in een van haar prachtbundels. Toch leerde ook zij — gelukkig — weer „een heilig woord beseffen.”

God „maakt effen d'onzichtbre kom, hoezeer die heeft gebeeft.”

Maeterlinck noemde de teleurstellingen de eerste glimlachen der waarheid.

Ze kunnen het zijn. Ze zijn het, als de mensch wezenlijk door de waarheid wil onderwezen worden. Als hij met den schijn breken wil. Als hij het leven zien wil onder hoog licht.

De Stoïcijnen pantserden zich tegen de teleurstellingen. „Een vast gemoed, dat stuit gelijk een taaie schild den onvermijdbren tegenspoed” was hun het middel om te ontkomen aan de vertwijfeling.

De teleurstelling was alleen maar de proef op het levensbeginsel. En alweer, ze kan het zijn, mits dit beginsel wortelt in goede aarde.

Als Caesar valt aan den voet van Pompejus' standbeeld

treft hem de blik van Brutus dieper dan de dolkstoot van Casca. Brutus was zijn aangenomen zoon, dien hij had gekoesterd met de liefde van een vader.

En hoevelen zijn er beschaamd, die op menschen vertrouwden. Die door menschen, van wien zij trouw mochten verwachten, wreed werden teleurgesteld.

Bredero heeft het in één zijner beste oogeblikken gevoeld.

„Min ick een mensch, dat seecker is
Dat hij mij mint, 't is onghewis”!

„Want alles wat men zichtbaar ziet,
Dat is een zichtbre groote niet,
Daer niet is op te bouwen:
Maer Godt is te vertrouwen.”

Ja, inderdaad.

En hier is de zegen de teleurstelling.

En de zegen aller teleurstellingen, zelfs van de teleurstellingen, die eigen schuld veroorzaakte.

Dit is de zegen, dat men zich afwendt van de dingen, die men ziet, om daarop niet langer zijn hoop te vestigen, dat men opziet tot Hem, Die nog nimmer Zijn woord brak, Wiens beloften vervullingen zijn, omdat Hij getrouw is.

Het is zoo zuiver menschelijk gezegd, maar het is ontleend aan den Bijbel en beproefd gebleken in het leven:
God is te vertrouwen.

A. L. v. H.

GENERAAL CHIANG KAI SHEK EN ZIJN VOLK

't Is in dezen tijd van spanning in China misschien wel goed dat wij Christenen in Nederland iets weten omtrent een veel genoemden naam in het verre Oosten, n.l. dien van generaal Chiang Kai Shek. In de eerste plaats zou het een onherstelbaar verlies zijn voor het Chineesche volk, wanneer deze leider zich terugtrok uit zijn ambt waarin hij land en volk zoo uitmuntend dient, en in de tweede plaats zou het een groot verlies zijn voor de Zending.

De generaal werd Christen door het leven van zijn vrouw, die uit een Christelijk Chineesch gezin komt. Haar leven was zóó in overeenstemming met haar geloof, dat haar man overtuigd werd van de beteekenis van Christus voor hemzelf en zijn volk. Hij begon den Bijbel te bestudeeren en heeft sindsdien zijn geheele leven gewijd aan 't in practijk brengen van wat hij daar las. Zijn eenvoudige levenswijze, zijn vastberadenheid en moed, bovenal zijn offervaardigheid, hebben het volk voor hem gewonnen. Het is door hem, dat China vereenigd werd tot een land met een sterk nationaal bewustzijn in den zin van enthousiasme om eigen land een waardige plaats te doen innemen tusschen de andere volkeren.

Chiang Kai Shek heeft in het begin van zijn optreden op veel tegenstand gestuit. Mede-regeeringspersonen waren weinig gesteld op een man, die weigerde mee te doen aan winstbejag en andere vormen van eigenbelang dienen. Hij is dan ook eenmaal afgezet, maar na eenigen tijd werd men er zich van bewust, dat hij het bij het rechte eind had, en werd hij in eere hersteld. Vergevensgezindheid en verlangen om zijn tegenstanders in de gelegenheid te stellen te leven naar hun beste krachten, kenmerken dezen man als een buitengewoon nobel mensch.

Iederen morgen en ook bij alle gelegenheden waar het

gaat om belangrijke beslissingen inzake 's lands belangen, zonderen de generaal en zijn vrouw zich af om den Bijbel te bestudeeren en samen leiding te zoeken van God omtrent hun particuliere en ambtelijke leven. In zulke uren van gemeenschap met God is ook ontstaan de z.g. Nieuw Leven Beweging. Het doel is: opbouw van het volk, zoowel in geestelijken als materiëlen zin. Mevrouw schreef in haar geschrift omtrent deze Beweging o.a. het volgende: „Een land kan niet sterk zijn en niet waarlijk groot zijn tenzij het volk geestelijk herboren wordt.”

De acht beginselen van de Beweging, die men op alle stadsmuren kan lezen zijn: trouw, liefde, liefde en eerbied van kinderen voor ouders, vertrouwend geloof, grootmoedigheid, rechtvaardigheid, eenheid en vrede. Dit Christelijk streven is niet vreemd voor China, d.w.z. het vindt weerklank in de leer van Confucius, waarop de Chineesche beschaving grootendeels gevormd is.

Zeer goed gezien is het om uit het eigen land het beste te nemen en daaruit verder te leiden tot nieuwen bloei, tot nieuw leven. Hieruit is ook wel het — voor ons, die er gewoond hebben — zeer duidelijk zichtbare succes van deze Beweging af te leiden.

China is in de laatste tien jaren letterlijk vooruit gevlogen. Het ijverige, volhardende, verstandelijk zeer knappe volk, heeft zich met vuur geworpen op het uitvoeren van de plannen tot materiëlen opbouw van het land. Plannen tot het bevorderen van den landbouw, bestudeerd en samengesteld in het laboratorium van mevrouw, waar zij uren doorbrengt met het keuren van grondsoorten, zaden, enz., hebben in verscheidene landbouwstrekten de levensomstandigheden sterk vooruitgebracht. De luchtvaart is snel ontwikkeld. Mevrouw is zelf aviatrice. Zij doet veel voor het welzijn van vrouwen en meisjes, geeft zelf voorlichting aan huisvrouwen en moeders over het verzorgen van huis en kinderen. Een campagne voor de uitroeiing van het voetbinden had het gevolg, dat geen kind meer hoeft te lijden onder de onnoembare pijnen van het binden